

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

TEHRAN CHAMBER OF COMMERCE,
INDUSTRIES, MINES AND AGRICULTURE

بررسی گزارش آزادی اقتصادی ۲۰۲۰ موسسه فریز:
کاهش آزادی اقتصادی ایران علی رغم افزایش آزادی اقتصادی جهانی

تدوین:

واحد مشاوره سرمایه گذاری

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

تهران

مهر ۱۳۹۷

شاخص آزادی اقتصادی میزان حمایت سیاست‌ها و نهادهای هر کشور از آزادی اقتصادی را اندازه‌گیری می‌کند. سنگ بنای آزادی اقتصادی شامل انتخاب‌های شخصی، مبادلات آزادانه، آزادی رقابت و ورود به بازارها و امنیت فردی و امنیت دارایی‌های شخصی است.

موسسه فریزر آخرین گزارش آزادی اقتصادی را منتشر کرده است. در این گزارش درجه آزادی اقتصادی در پنج حوزه سنجیده می‌شود:

۱. اندازه دولت: با افزایش هزینه‌های دولت، مالیات و اندازه شرکت‌های دولتی، تصمیم‌گیری دولت جایگزین انتخاب فردی می‌شود و آزادی اقتصادی کاهش می‌یابد.

۲. سیستم حقوقی و حقوق مالکیت: حمایت از اشخاص و اموال آنها (اموالی که به حق بدست آورده اند) یکی از عناصر اصلی آزادی اقتصادی و جامعه مدنی است. در واقع، این مهمترین کارکرد یک دولت است.

۳. پول قوی: تورم ارزش دستمزد و پس‌انداز بدست آمده را از بین می‌برد. بنابراین پول سالم برای حمایت از حقوق مالکیت ضروری است. وقتی تورم نه تنها زیاد بلکه ناپایدار باشد، برنامه ریزی برای آینده و در نتیجه استفاده موثر از آزادی اقتصادی برای افراد دشوار می‌شود.

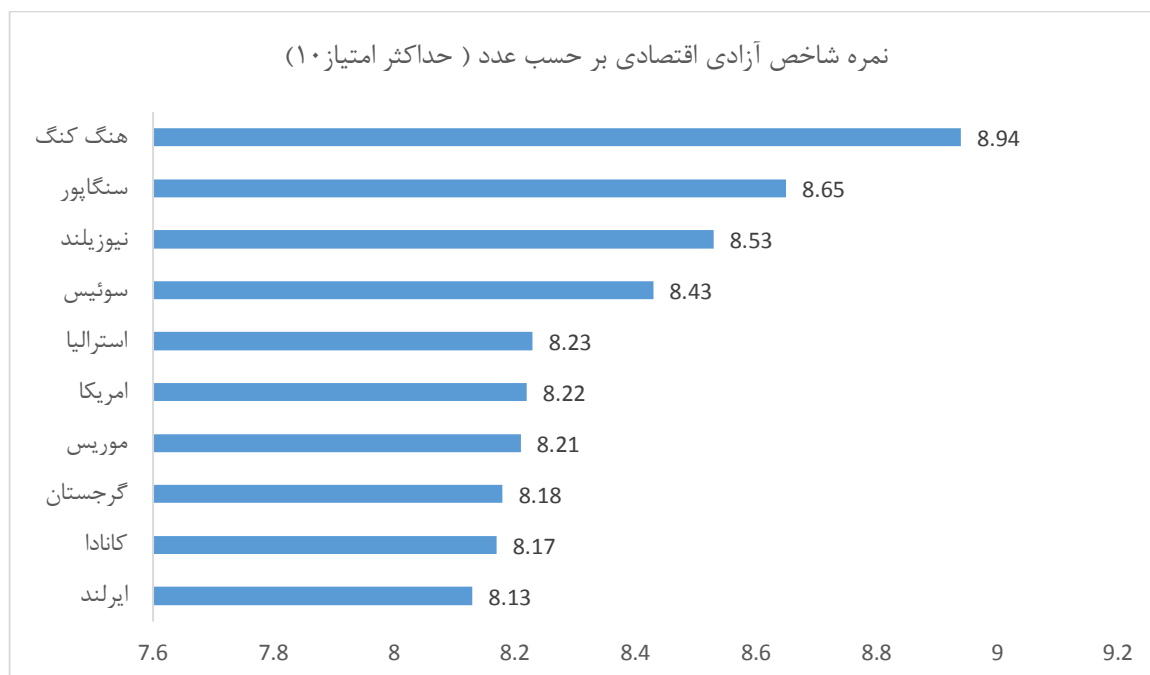
۴. آزادی تجارت بین‌المللی - آزادی مبادله (به مفهوم وسیع آن شامل خرید، فروش، عقد قرارداد و ...) برای آزادی اقتصادی ضروری است، این آزادی زمانی کاهش می‌یابد که آزادی مبادله شامل کسب و کارها و افراد دیگر کشورها نباشد.

۵. مقررات: دولت‌ها نه تنها از برخی ابزار برای محدود کردن حق مبادله در سطح بین‌المللی استفاده می‌کنند، بلکه ممکن است مقررات سنگینی را نیز اعمال کنند که حق مبادله، کسب اعتبار و تسهیلات، استخدام و اشتغال و اداره آزادانه کسب‌وکار افراد را محدود می‌کند.

بررسی کلیات گزارش ۲۰۲۰: برترین و ضعیف ترین کشورها در آزادی اقتصادی

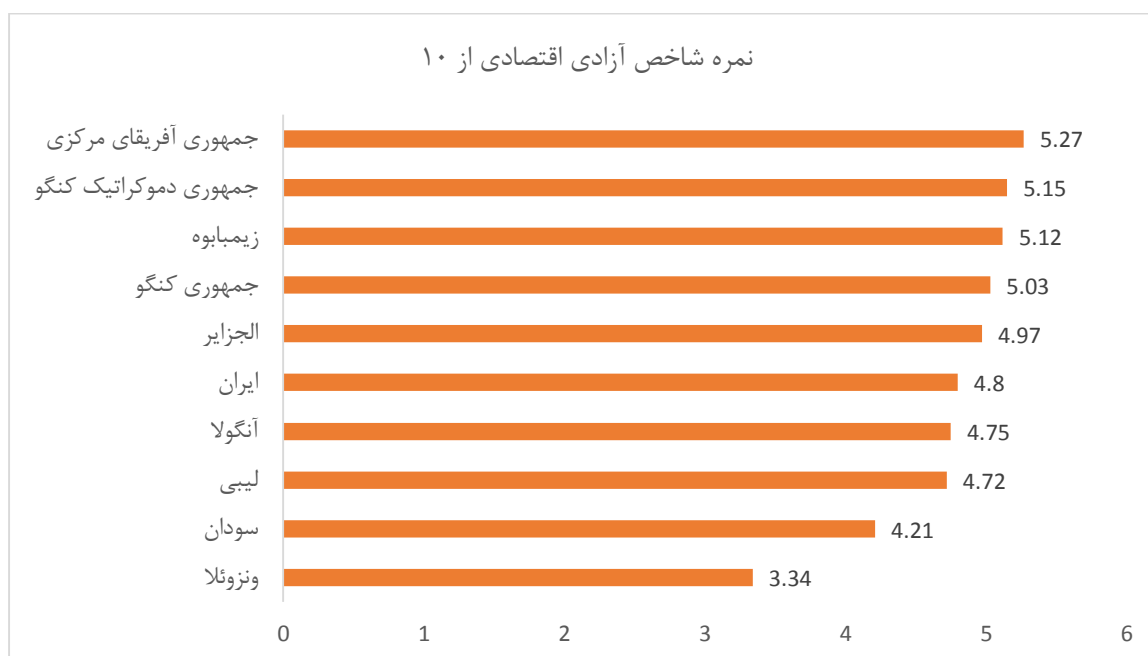
هر کشور در هر یک از ۵ زیرشاخص امتیازی از صفر تا ۱۰ می‌تواند کسب کند. هر چه نمره بیشتر باشد دلالت بر وضعیت بهتر در آن حوزه است. گزارش‌های موسسه فریزر بر پایه اطلاعات دو سال قبل تهیه می‌شود. براین اساس گزارش ۲۰۲۰ مبتنی بر اطلاعات سال ۲۰۱۸ تدوین شده است. در این گزارش وضعیت ۱۶۲ کشور جهان از جمله ایران از نظر آزادی اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است.

آمار بیانگر آن است که آزادی اقتصادی جهانی همچنان در حال رشد است؛ بین سال‌های ۲۰۰۰ و ۲۰۱۸، میانگین آزادی اقتصادی از ۶,۶۳ به ۶,۹۸ افزایش یافته است. هنگ کنگ همچنان در جایگاه برترین کشور از لحاظ آزادی اقتصادی قرار دارد. افزایش نامنی آشکار در حقوق مالکیت و تضعیف حاکمیت قانون ناشی از مداخلات دولت چین طی سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ احتمالاً تأثیر منفی بر نمره هنگ کنگ، به ویژه در حوزه سیستم حقوقی و حقوق مالکیت خواهد داشت که در گزارش‌های سال‌های آتی پدیدار می‌شود. سنگاپور در جایگاه دوم قرار دارد و بعد از آن نیوزیلند، سوئیس، ایالات متحده، استرالیا، موریس، گرجستان، کانادا و ایرلند رتبه‌های بعدی را با بیشترین امتیاز کسب می‌کنند (نمودار شماره ۱ را مشاهده نمایید). رتبه بندی سایر کشورهای بزرگ و مهم عبارتند از ژاپن (۲۰)، آلمان (۲۱)، ایتالیا (۵۱)، فرانسه (۵۸)، مکزیک (۶۸)، روسیه (۸۹)، هند (۱۰۵)، برزیل (۱۰۵) و چین (۱۲۴).

نمودار ۱. ده کشور برتر در شاخص آزادی اقتصادی. منبع: گزارش آزادی اقتصادی موسسه فریزیر ۲۰۲۰

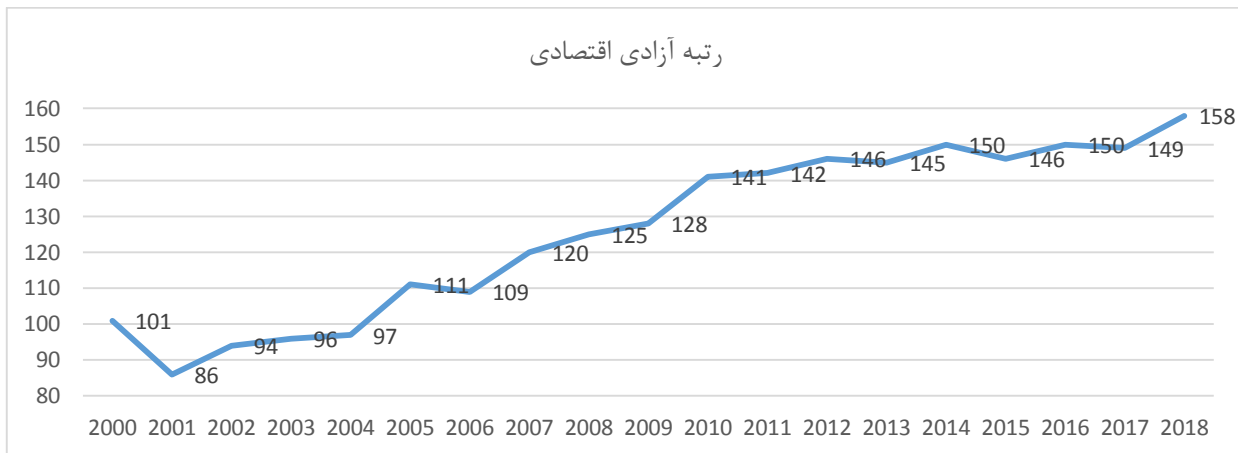
ده کشور دارای کمترین امتیاز عبارتند از: جمهوری آفریقای مرکزی، جمهوری دموکراتیک کنگو، زیمبابوه، جمهوری کنگو، الجزایر، ایران، آنگولا، لیبی، سودان و ونزوئلا (نمودار شماره ۲ را مشاهده نمایید).

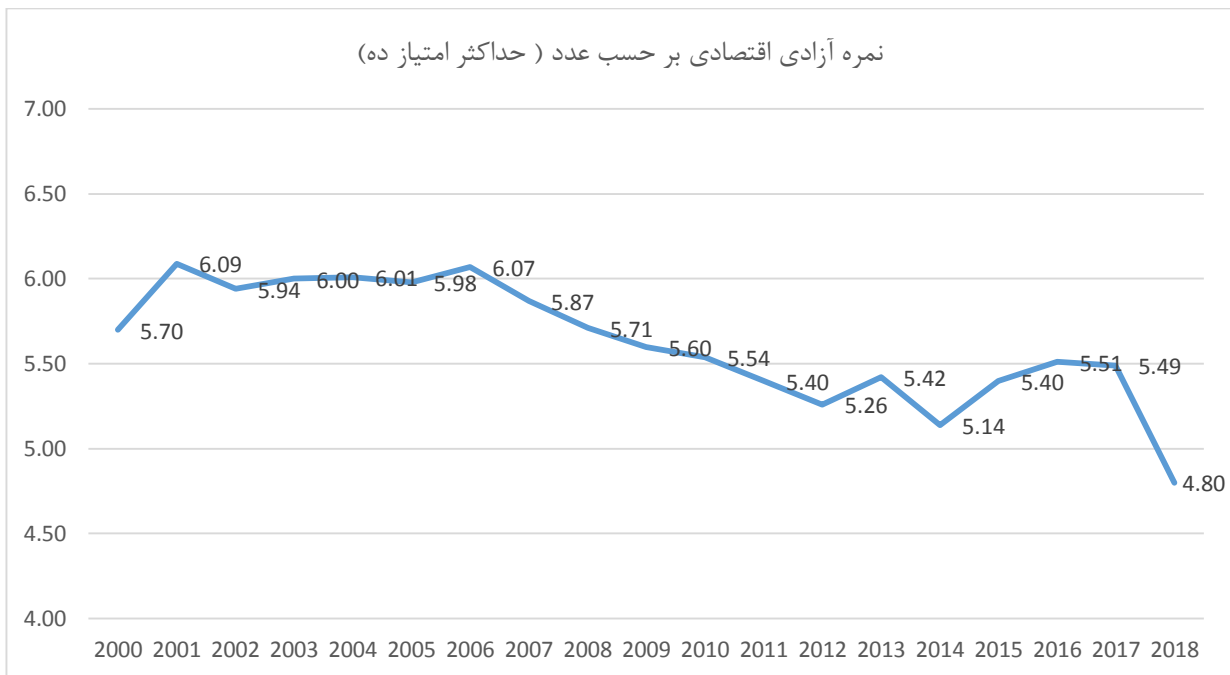
نمودار ۲. ده کشور آخر در شاخص آزادی اقتصادی. منبع: گزارش آزادی اقتصادی موسسه فریزیر ۲۰۲۰

بررسی آزادی اقتصادی ایران

رتبه آزادی اقتصادی ایران افت داشته و از رتبه ۴۹ در ۲۰۱۷ به رتبه ۵۸ در ۲۰۱۸ سقوط کرده است. نمره آزادی اقتصادی ایران پایین ترین رتبه در طی ۱۸ سال گذشته بوده است و به عدد ۴,۸ کاهش یافته است (نمودار شماره ۳ و ۴ را مشاهده نمائید).

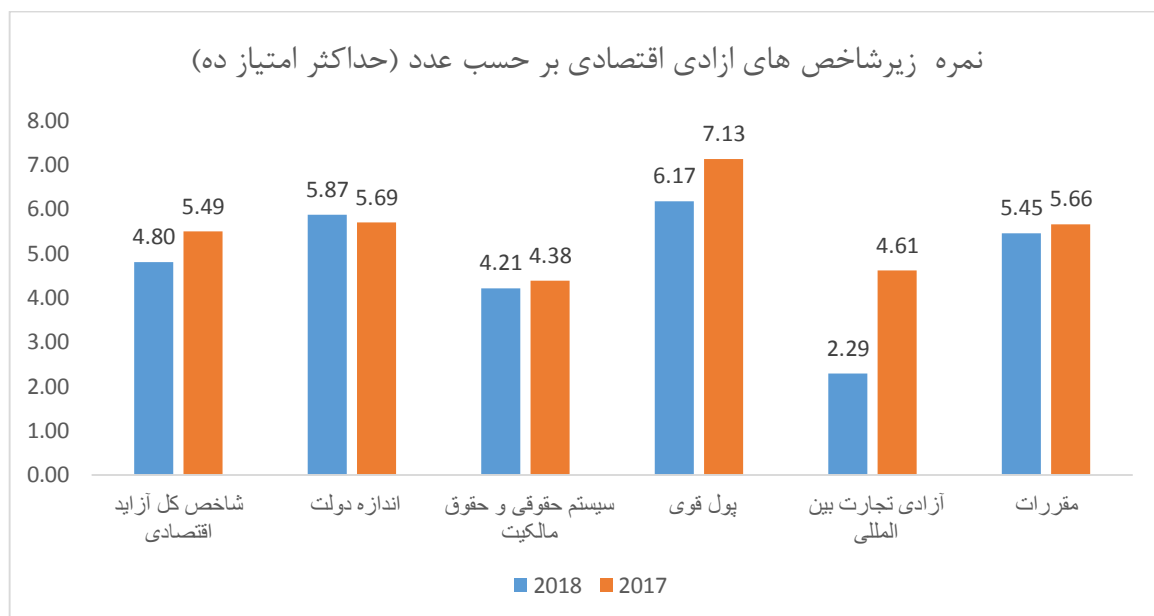

نمودار ۳. مقایسه رتبه آزادی اقتصادی ایران طی سال‌های ۲۰۰۰ الی ۲۰۱۸ منبع: گزارش آزادی اقتصادی موسسه فریزیر ۲۰۲۰

نمودار ۴. مقایسه نمره شاخص آزادی اقتصادی ایران طی سال‌های ۲۰۰۰ الی ۲۰۱۸ منبع: گزارش آزادی اقتصادی موسسه فریزیر ۲۰۲۰

با مقایسه آمارهای سال ۲۰۱۸ و سال ماقبل آن یعنی ۲۰۱۷ می توان دریافت که در ۴ زیر شاخص امتیاز کاهش و در یک شاخص امتیاز افزایش یافته است. در شاخص اندازه دولت بهبود نسبی مشاهده می شود اما سیستم حقوقی و حقوق مالکیت نمره کمتری گرفته و تضعیف شده است؛ پول قوی افت داشته و آزادی تجارت بین المللی افت شدیدی متحمل شده است، همچنین در شاخص مقررات کاهش نسبی دیده می شود (نمودار شماره ۵ را مشاهده نمائید). علاوه بر مشکلات ساختاری اقتصاد ایران، در ماه می ۲۰۱۸ آمریکا از برجام خروج یافت و بعد از آن تحریم های گسترده ای را بر علیه ایران تحمیل داشت و منجر به واکنش هایی نیز از طرف ایران شده است که خودش را در افت شدید شاخص های آزادی تجارت بین المللی و پول قوی نشان می دهد.

نمودار ۵. مقایسه زیر شاخص های آزادی اقتصادی ایران طی سال های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸. منبع: گزارش آزادی اقتصادی موسسه فریزیر ۲۰۲۰